

21.5.2026

Eduskunnan hallintovaliokunta
HE 74/2026 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjien lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, oppivelvollisuuslakia ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on uudistaa kotoutumispalvelut vastaamaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan kotoutumispolitiikka perustuu kielen oppimiseen, työntekoon sekä suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymiseen ja sen sääntöjen noudattamiseen, on sekä kannustavaa että velvoittavaa ja korostaa myös maahanmuuttajan omaa vastuuta.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

1. Yleistä

Suomen Yrittäjät pitää kotoutumisuudistuksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Kotoutumisen vahvempi kytkeminen työllistymiseen, suomen tai ruotsin kielen oppimiseen ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen on perusteltua sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta.

Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi. On perusteltua, että järjestelmä edellyttää kotoutujalta aktiivisuutta ja vastuunottoa, mutta velvoitteiden on oltava oikeassa suhteessa tarjolla oleviin palveluihin. Velvoittavuus edellyttää tuekseen toimivaa, saavutettavaa ja riittävästi resursoitua palvelujärjestelmää.

Etlan raportin (2026) mukaan hyvin suunnitellut ja kohdennetut toimenpiteet, kuten kielikoulutus, nopea ohjautuminen työmarkkinoille ja palveluiden yksilöllistäminen, voivat parantaa maahanmuuttajien työllisyyttä ja vähentää riippuvuutta tulonsiirroista. Lisäksi kotouttamisen vaikutukset ovat

ylisukupolvisia, sillä vanhempien parempi työmarkkina-asema ja kielitaito parantavat myös lasten koulutus- ja tulonäkymiä.

Yritysten näkökulmasta onnistunut kotoutuminen on keskeinen edellytys työmarkkinoiden toimivuudelle ja työvoiman saatavuudelle. Väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku lisäävät Suomessa tarvetta maahanmuuttaja-taustaiselle työvoimalle erityisesti pk-yrityksissä. Kotouttamisen tulee tukea mahdollisimman nopeaa, mutta kestävää siirtymistä työelämään tai yrittäjyyteen.

Pelkästään työllistymiseen nojaava lähestymistapa ei riitä. Onnistunut kotoutuminen edellyttää riittäviä kielellisiä ja yhteiskunnallisia valmiuksia sekä rakenteita, jotka mahdollistavat työn, yrittäjyyden ja kielen oppimisen yhdistämisen. Kotoutumisen epäonnistuminen lisää syrjäytymisen riskiä ja kasvattaa julkisia kustannuksia pitkällä aikavälillä.

2. Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Esityksessä kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuutta ja järjestämisvastuuta muutetaan siten, että työnhakijoina olevien kotoutuja-asiakkaiden kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestämisvastuu on jatkossa kuntien työvoimaviranomaisilla työvoimakoulutuksena. Muutoksilla pyritään yksinkertaistamaan ja selkeyttämään kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuutta sekä kokoamaan rahoitus yhteen kanavaan.

Suomen Yrittäjät kannattaa koulutusten uudistamista siten, että ne ovat joustavia, tarkoituksenmukaisia ja tähtäävät työelämässä riittävään peruskielitaitoon. Koulutusten tulee olla saavutettavia ja huomioida erilaiset oppimistarpeet ja elämäntilanteet. Maahan muuttaneiden on voitava siirtyä nykyistä nopeammin työelämään ja kehittää kielitaitoaan työn ohessa.

Kielitaidon puute on keskeinen työllistymisen este monille maahanmuuttajille. Yrittäjägallupin (2025) mukaan 17 prosenttia suomalaisista pk-yrityksistä on palkannut maahanmuuttajan, ja näistä noin puolet on kohdannut haasteita, jotka liittyvät useimmiten kielitaitoon. Haasteet koskevat usein myös yrittäjän tai esihenkilön kieliosaamista, eivät vain työntekijän.

Tehokas ja kestävä työllistymiseen tähtäävä kotouttaminen edellyttää monipuolista palvelutuotantoa, jossa sekä yksityisillä koulutuksen järjestäjillä että vapaalla sivistystyöllä on selkeä ja toisiaan täydentävä rooli. Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on pitkä kokemus suomen kielen koulutusten järjestämisestä ja kehittämisestä Opetushallituksen opetussuunnitelma-suositusten pohjalta, myös harvaan asutuilla alueilla ja erilaisille oppijaryhmille.

Mikäli kotoutumiskoulutusta hankitaan kilpailutuksen kautta, on samalla varmistettava koulutuksen laatu ja tasa-arvoinen saatavuus kaikkialla Suomessa.

3. Kotoutumisen edistämisen rahoitukseen liittyvät säästöt

Kotoutumisen edistämiseen kohdistuvat säästöt lisäävät riskiä palveluiden saatavuuden ja laadun heikkenemisestä sekä alueellisesta epätasavoudesta. Esityksessä tavoitellaan yhteensä 30 miljoonan euron säästöjä vuoden 2027 tasolla, joista osa syntyy koulutusten rahoituksen kokoamisesta kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen ja osin tulospäätösten lisäämisestä. Lisäksi kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaistuotukselle on asetettu 15 miljoonan euron vuotuinen säästöavoite.

Suomen Yrittäjät kannattaa päällekkäisyyksien purkamista ja rahoituksen selkeyttämistä. On kuitenkin huomattava, että vain osa säästöistä syntyy hallinnollisesta yksinkertaistamisesta. Käytännössä osa leikkauksista kohdistuu kuntien ja hyvinvointialueiden muuhun kotoutumisen edistämiseen, millä voi olla kielteisiä vaikutuksia työvoiman saatavuuteen ja kotoutumisen vaikuttavuuteen.

Kotouttamisinvestoinnit tuottavat merkittäviä hyötyjä, mutta ne syntyvät usein hitaasti, kun taas kustannukset näkyvät välittömästi. Jos kotoutumisen epäonnistuu, lyhyen aikavälin säästöt voivat pitkällä aikavälillä tosiasiallisesti lisätä kustannuksia.

Suomen Yrittäjät kiinnittää huomiota esityksessä ehdotettuun luopumiseen kunnille myönnettävästä valtionosuudesta kotoutumista edistävän monialaisen yhteistyön järjestämiseen (kotoutumislain 60 §). Monilla alueilla tämän rahoituksen turvin on rakennettu yritys yhteistyötä ja työelämäkontakteja, joilla on keskeinen merkitys kotoutujien työllistymisessä.

4. Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuus

Kotoutumisen tavoitteiden selkeyttäminen ja velvoittavuuden lisääminen voivat tukea työllistymistä ja kielen oppimista. Velvoitteiden on kuitenkin oltava oikeassa suhteessa yksilön tilanteeseen ja palvelujen tosiasialliseen saatavuuteen. Osaavasta työvoimasta käydään kansainvälistä kilpailua, ja ennakoitava, työelämälähtöinen kotoutuminen on osa Suomen vetovoimaa.

5. Muut huomiot

Suomen Yrittäjät korostaa, että kotoutumisen alkuvaiheen palveluprosessin tulee olla selkeä, joustava ja riittävästi resursoitu, jotta se tukee

mahdollisimman nopeaa ja kestävää siirtymistä työelämään tai yrittäjyyteen. Kielitaito on keskeinen edellytys työllistymiselle, osallisuudelle ja sujuvalle arjelle suomalaisessa yhteiskunnassa, ja sen kehittämisen tulee olla katkeamaton osa työelämäpolkua.

Yrittäjyys tulee huomioida kotoutumisessa aidosti työllistymisen rinnalla kulkevana ja tasavertaisena polkuna. Maahanmuuttajataustaiset henkilöt suuntautuvat yrittäjyyteen keskimääräistä useammin kuin valtaväestö, mutta yrityksiä myös lopetetaan paljon, mikä voi liittyä puutteellisiin yrittäjyysvalmiuksiin tai kotoutumisen keskeneräisyyteen.

Suomen Yrittäjät kannattaa kahden miljoonan euron lisärahoituksen osoittamista kunnille osana kuntien peruspalvelujen valtiosuusjärjestelmää. Rahoitus mahdollistaisi kotoutumiskoulutuksen kehittämisen siten, että koulutus ei katkea henkilön työllistyessä tai aloittaessa yritystoiminnan kotoutumiskoulutuksen aikana, millä voi olla myönteinen vaikutus maahanmuuttajien yritysten jatkuvuuteen.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Marianne Ruusunhelmi
Asiantuntija